

RE-FORMATIO

7/8/1971

KNYTTER DU SYVSTJERNENS BÅND, KAN DU LØSE ORIONS LÆNKER ?

Job 38, 31.

AF PROVST ERICH P. ALSHAUGE, OKSBØL

METTE FOG PETERSEN fortæller om en samtale, hun har haft med sine børn om paven: "Kan han lede et sangkor? – Kan han lede en gymnastikforening?" På tøvende svar fra moderen om sådanne færdigheder hos Hans Hellighed, resoneres barnligt: "Ja, så ved vi nok, hvad han er for en een". Den taktsomme læser prøver på at overskue den lange, teologisk problemtunge afstand fra barnet verden til pavens verden i dag.

En endnu større afstand er der i GUDS kærligt ironiske spørgsmål til Job. Knytter du Syvstjernens bånd, kan du løse Orions lænker? – Men måske den moderne Job næppe forstår ironien i spørgsmålet. Måske har han distance-ret sig så meget fra SKABEREN, at han ikke mere regner med Ham. Det er jo milliarder af år siden jorden blev til. Universet går jo af sig selv, forklarer sig selv. Forskeren har ikke brug for en skaber.

"Kan du løse Orions lænker?" Det skulle ikke undre, om nogen i dag står op og svarer ja på det spørgsmål. Den moderne Faust kan ikke skabe guld, men han kan løse atomernes bånd. De positive ladninger i atomkernen, der er af uhyre voltstyrker, holdes sammen af et mystisk bånd, neutronen. Den holder verdens mindste bestanddele i ligevægt. Men disse energibånd kan løsnes, så der opstår en eksplosion. Det var sådan en, der blandede selve solen over Hiroshima.

"Kan du løse Orions lænker?" Ja, siger det menneske, som ikke mere fatter ironien og kærligheden i GUDS spørgsmål. Det svarer på sin specielle måde: Jeg låner ild af skaberen – til ødelæggelse. Og mennesket vil frem-ture på den måde. – Sådan stiller mennesket sig overfor sin skaber. HAN, som bandt kraften i atomet, og han, som begyndte at løsne det. HAN, som skabte ligevægten, balancen i naturen med sin kraft, og han som bestandig søger at forrykke kræfternes ligevægtige spil.

HAN, som fører skyttelen mellem liv og død på universets væv, er den som af solens fintspundne, levende garn breder forårets blomstertæppe ud på jorden, gør bidronningen frugtbar med tusinder af æg, som åbner barne-øjne og fuglestruber – som idelig skaber, bygger videre, giver liv og atter liv.

Mennesket er kun skaberens imitator, ja, synes kun at kunne skabe kari-katurer af liv, som mere ligner død. Er det ikke en uretfærdig beskyldning? Der er skabt gode, skønne, velsignelsesbringende ting. Jo, men så er det

altid sket som GUDS medarbejdere og i respekt for HANS love. Fra det øje-blik mennesket for alvor gjorde sig selv til Gud og Herre på jorden har det været som opløser af alle bånd, ikke blot åndens, men også materiens.

Så er det engang så kærligt ironiske spørgsmål til Job blevet mere og me-re nærgående og blodigt uhyggeligt: "KAN DU LØSE ORIONS LÆNKER?" Og svaret fra mennesket mere og mere trodsigt: "Ja".

Vi taler nu ofte om den kunstige hjerne, datamaskinerne, hvor resultatet af tænkning er presset ned til statistik. En levende hjernecelle eller nerve-celle, af hvilke menneskehjernen har to milliarder ufatteligt komplicerede, formår ingen forsker i verden at fremstille eller beskrive. – Spørgsmåle-ne til Job bevarer deres elskelige ironi bestandigt. "Hvor var du, da jeg grundlagde jorden? Sig frem, om du har nogen indsigt".

"Den højeste lykke for et tænkende menneske", siger Goethe, "er at ha-ve udforsket det, som kan udforskes, og have ærefrygt for det, som ikke kan udforskes". GUD lader sig ikke udforske af os, HAN lader sig kun til-bede. Overfor HANS skabervælde er der ikke andet alternativ end ærefryg-ten og tilbedelsen.

Jobs sidste ord til HERREN er da disse: "Jeg ved, at DU magter alt, for dig er intet umuligt! 'Hvem fordunkler mit råd med ord, som er uden ind-sigt?' Derfor: jeg talte uden forstand om noget, som var mig for underfuldt, og som jeg ej kendte til. Hør dog, og jeg vil tale, jeg vil spørge, og DU skal lære mig. Jeg havde kun hørt et rygte om DIG, men nu har jeg set DIG. Jeg tager det derfor tilbage og angrer i støv og aske". Job 42, 1-6.

Afstanden mellem SKABEREN og skabningen er uoverskuelig og lang. – Uopnåelig! Den korteste vej mellem to uendelige afstande er KÆRLIGHE-DEN, er der sagt. Rom. 5, 8 – men GUD viser sin kærlighed mod os ved, at KRISTUS døde for os, medens vi endnu var syndere.

Litteratur:

Jobs Bog.

Gunnar Edman: Osårbar. 1955.

Mette Fog Petersen: 25 år på højskole. 1967.

KOMMENTAR

KIRKENS FORFATNING

AF PASTOR B. RIISGAARD, ÅLBORG

AF BØRN og fulde folk skal man høre sandheden – den kommer altså fra en kant, hvor man mindst venter det. Det kan gælde i mange hen-seender, også på det kirkelige område. Uden på nogen måde at beskyldte SF's Morten Lange for hverken at være

barnlig eller drikfældig, skal han have æren for lige ud at have sagt det om Folkekirken, som ellers ikke må siges. Til Per Salomonsen har han efter dennes opgivelse ved en lejlighed sagt: "Du sidder ikke i synoden; det gør jeg". Lad det være sagt med muntert blik og ironisk tone – den usminkede sandhed er det.

Spørgsmålet er således ikke, om Folkekirken har en forfatning, men hvilken forfatning den har. Forfatningen er hele nettet af kirkelige love, men selvfølgelig da også den lovgivende forsamling for kirkelige love.

Når det er klarlagt, må det fortsat stå til fri diskussion: Hvilken synode er Folkekirken så bedst tjent med? Det burde være en given sag at svare: Den synode, som vil fremme Kirkens ærinde i folket, fremfor en, som enten kun tåler Kirken eller, direkte som indirekte, holder den nede.

En ny Kirkeminister fremstod af dette års nyligt overståede valg. Dorte Bennedsen er for langt de fleste et ubeskrevet blad i kirkepolitisk henseende. Man ved, at hun er af en ikke ubekendt slægt og dermed fortrolig med det kirkepolitiske, endda på ministerielt plan. Hvorfor blev netop hun Kirkeminister, skønt hun på ingen måde har ført sig frem på dette felt? Nepotisme kan udelukkes. Men hvorfor så? Var det, fordi der intet kunde ske ved det, eller intet måtte ske? Eller skulde der tages et nyt og frisk kirkeligt initiativ? Ingen ved det; tiden vil vise det.

Den nye Kirkeminister står over for gamle folkekirkelige problemer. Forlængst er Folkekirkens rummelighed blevet fastslået både som en dyd og en nødvendighed. Den er da også et gode, som bør værnes, samtidig med at man hindrer den i at løbe løbsk.

Folkekirken vil altid have et problem med den rette balance mellem frihed og fasthed, men dette kan ikke siges at sortere under Kirkeministeren. Det er biskoppernes sag at klare det. De skal stå for en ægte evangelisk frihed uden at fravige det faste, som Skrift og Bekendelse er. Det bør ikke ske med måde eller efter mode, men med manér og mod.

Under Kirkeministeren hører derimod det problem, som mere og mere trænger sig på: folkekirkelig-bevægelighed. Vi lever i et dynamisk samfund. Derfor lyder kravet om en dynamisk skole, et dynamisk universitet. Skal Folkekirken da ene af alle være et forhistorisk foretagende? Skal Folkekirken ende som religionsmusæum?

Hvad man end måtte mene om Strukturkommissionens betænkning, så er dette aktstykke dog lagt på Kirkeministerens bord til videre behandling og foranstaltning. Gem den derfor ikke bort, men tag den frem. Lad den inspirere til lovgivning, som Folketinget, der indtil videre er Folkekirkens synode, må gennemføre.

Vi kan ikke være tjent med, at Folkekirkens minister og synode blot konserverer folkekirkelig rummelighed. Vi trænger til, at de som ansvarlige kirkelige instanser skaffer Folkekirken den bevægelighed i sin sendelse til vort folk, uden hvilken den ender som en karikatur af en kirke, nemlig som et rent statsligt serviceorgan.

Spørgsmålet er ikke kun, hvilken forfatning Kirken har, men langt snarere, hvilken forfatning Kirken er i.

BIBELSYN 3

AF PASTOR O. LUND PALLESEN, LYNGBY

Et supranaturalistisk Genmæle.

KARL BARTH har naturligvis også på Bibelsynets Område betydet noget epokegørende. *)

Hans Skriftbundethed overstiger næsten, hvad man finder hos den gamle Orthodoxy; og han hævder i Virkeligheden Verbalinspiration i en ny Form. Skrifttroskaben er her så stærk, at Kritikken med Rette har sagt, at for den dialektiske Theologi er det Ord, der engang blev Kød, nu blevet Papir og Blæk. "Jesus Kristus er intetsteds i hele Verden at finde for os uden hver Dag på ny i den hellige Skrift bestående af Gammel og Ny Testamente" hedder det (Theologische Existenz heute, 1. S. 4 f).

Skriften regerer Kirken. Vel er den hellige Skrift ikke identisk med Åbenbaringen, sådan som de gamle Dogmatikere mente det. Men den er Åbenbaringens autentiske Afbillede. "Det guddommelige Ord blev Profet- og Apostelord, idet det blev Kød". Begrundelsen for, at Skriften er Guds Ord kan ikke gives ved en Egenskabslære, som den de lutherske Dogmatikere søgte at opstille. Guds Suverænitet kan aldrig begrundes. Det er Guds Ord, fordi det er GUDs Ord! Punktum.

Det karakteristiske for Barths Bibelsyn er i øvrigt den fuldstændige Side- og Ligestilling mellem Gammel og Ny Testamente og den energiske Fastholdelse af Skriftens Eenhed. Dette hænger atter sammen med hans ejendommelige Syn på den kanondannende Proces. Den er nemlig Helligåndens Værk; og det endog i den Forstand, at den dybest set er løst fra naturlige, historiske Årsager. Og dette hænger igen sammen med Sondringen mellem Guds Tid og Verdens Tid, som vi senere skal berøre.

Skriften er nemlig principielt ikke afhængig af Kirken. Det er ikke Kirken, der har ophøjet visse Skrifter til at være kanoniske; men det er tværtimod disse Skrifter selv, der med Guds Myndighed har bøjet Kirken ind under sig. Så er end Kirken i Tid forud for Skriften (for Ny Testamentes Vedkommende i hvert Fald), så bevarer Skriften essentialiter Primatet.

Bibelordet er for Barth ikke alene Forkyndelsens Norm, men også dens Kilde. Bibelen er inspireret indtil de enkelte Vers; og dog er den tillige menneskelig og tidsmæssig begrænset. Han indrømmer endog de hellige Forfattere Muligheden for Fejltagelse – tilmed i religiøse Spørgsmål. Derfor rummer Bibelen også Forargelsesmuligheden. Verbalinspiration betyder for Barth: Det fejlbare og fejlende, menneskelige Ord er nu som sådant af Gud taget i Hans Tjeneste. Og som sådant skal det modtages og hø-

*) En let tilgængelig Orientering er givet i N. H. Søe: Karl Barths Bibelopfattelse, med særligt Henblik paa hans Syn paa Gammel Testamente. (G. E. C. Gads Forlag – København 1939. 84 Sider).

res trods dets menneskelige Fejlbarhed, også selv om det kommer i Skikkelse af Sagn og Legende (Mythe dog undtaget, fordi den principielt er "tidløs"). Derfor må den rette Bibellæser bede om Helligåndens Under over Teksten.

Barths Hævdelse af Skriftens Eenhed har både sin store Styrke og sin Svaghed. Kristus er Skriftens Midtpunkt, dens Herre, dens Indhold, dens Mening. For "Tidens Fylde", Guds Tid, hersker over hele vor "faldne" Tid. Og derfor kan hvert Menneske – før og efter Kristus – blive "samtidig" med Kristus. (En forunderlig Løsning af "Samtidighedens Problem"!.) Derfor må også de to Bibeldeles Kristusvidnesbyrd sættes lige. En Tankegang, der forbereder den egentlige kristologiske Exegese.

Skønt den senere Barth stærkt hævder Åbenbaringens Historicitet, er han endnu så meget bundet af det calvinistiske "finitum non est capax infiniti", at "det historiske" alligevel ikke kommer til sin Ret. Historisk vil nemlig her ikke sige, at Gudsriget har en Historie i vor menneskelige, dennesidige Historie; men kun, at Åbenbaringen ikke er noget overhistorisk, således som Mythen er en evig, tidløs Sandhed, vi besidder. Åbenbaring sker altid på en bestemt Tid og til bestemte Mennesker under bestemte Forhold – og altid som en ny, ganske særlig Begivenhed.

Barth stiller sig positivt til den historisk-kritiske Behandling af Teksterne, idet han understreger, at den kan blive et Middel til bedre at læse og forstå de bibelske Skrifter i deres foreliggende Form. Men det kan, hævder han, aldrig blive en theologisk Opgave at søge efter en Åbenbaringsvirkelighed bag Teksterne. Det er ikke gennem en eller anden "historisk Sandhed", Gud vil tale til os. Her bemærker man Forskellen både i Forhold til den liberale Theologi og det følgende "kristologiske" Bibelsyn. Derfor er Barth også glad for den formhistoriske Betragtning af Ny Testamente, fordi den afskærer os fra at eftersøge den historiske Jesus i Teksterne.

Barth har således ingen principiel theologisk Interesse i en gammeltestamentlig Religionshistorie, men ønsker heller ikke at vide noget om Frelsehistorie i egentlig Forstand. Gammel Testamente er Kristusvidnesbyrd og derfor principielt forskellig fra al Tale om almindelig Åbenbaring eller Sidestilling med, hvad andre Folkeslag kunde være i Besiddelse af (som f. Ex. Grundtvigs Syn på Asatroen). Begynder man at fælde religiøse Værdidomme over for de forskellige Skrifter, mener Barth, at man til sidst ender i ikke at ville anerkende noget som hellig Skrift; – og da er det Mennesket, der i Oprør hovmesterer Bibelen og dermed Guds Ord.

At denne Ligestilling mellem Gammel og Ny Testamente er mulig, hænger sammen med den dialektiske Theologis Syn på Forskellen mellem Forjættelse og Opfyldelse.

Ny Testamente er ikke Opfyldelse i den Forstand, at hvad vi før troede, det ser vi nu. Ny Testamente er kun en forstærket Forjættelse. Derfor også hele denne Theologis Væsensbestemmelse af det eskatologiske. Kristus er eskatologisk både for Gammel og Ny Testamente, selvom Gammel Testamente bringer Forkyndelsen i Profetiens og Ny Testamente i Vidnesbyrds Form.

Og alligevel må Barth selvfølgelig i Praksis operere med Forskellen mellem Forventningens og Erindringens Tid, således som f. Ex. Synet på Lidelser viser.

Den kristologiske Exegese.

På Karl Barths Skuldre står W. Vischer, der ved flere Afhandlinger og særlig ved sin Bog "Das Christuszeugnis des Alten Testaments" (München 1934 og flg.) har vakt berettiget Opsigt og Debat. Hovedsynspunktet, der både har vakt begejstret Tilslutning og bitter Modstand, søger sit Fortolkningsprincip i Jesu Ord: "I ransager Skrifterne, fordi I mener i dem at have evigt Liv; og det er dem, som vidner om mig". (Joh. 5, 39). Den åbenbarede Gud er altid Sønnen. Faderen forbliver den skjulte Gud. Og Vischer mener, at man kan undersøge, om det, Troen hævder at finde i Gamle Testamente med Hensyn til Kristusvidnesbyrd, står der eller ej. Man møder Teksterne med Tillid til, at Ny Testamente er den sande, genuine Fortolkning af Gamle Testamente. De reformerte Theologer har et bastant Syn på Bibelens Eenhed. Og samtidig med at hævde, at Kristi historiske Værk sprænger det historiske Begreb, fastholder man dog ud fra forudindtagne kristologiske Principper, at Kristi Nærvær og Virke i den gamle Pagts Israel bekræfter det som sund, ja, ærlig filologisk Exegese, at finde Kristusvidnesbyrd i den gamle Pagts Tekster, der så på sin Side må medføre en Devaluering af Incarnationens enestående Betydning. Dette er i god Overensstemmelse med det slørede barthske Syn på Forholdet mellem Forjættelse og Opfyldelse Gammel og Ny Testamente imellem. Hele Åbenbaringsbegrebet bliver berørt heraf. Åbenbaringen er ikke i ægte Forstand historisk, men ejendommeligt punktuelt i denne Theologis Syn på Frelses-"historien". Kristus bliver, som det er blevet sagt, Læseprincip for Fortolkningen, hvorfor også en senere Tids kirkelige Udlægning af Teksterne kan indgå som legitim Kommentar i Forståelsen. Man har beskyldt W. Vischer og Meningsfæller for doke-tisk Kristologi, idet der for disse Theologer ikke så meget skulde være Tale om "Ordets" Incarnation som om dets Inscripturation, at Gudsordet er blevet Skrift frem for at være blevet Menneske i Jesus af Nazareth. Man har desuden med Rette indvendt, at man her ikke tager Tekstvidnesbyrdets komplekse og menneskelige Karakter ordentlig i Betragtning, ligesom den kristologiske Forudsætning for Fortolkningen er et Forhåndsprincip man lægger ind over Teksterne, så man ikke hører deres egentlige Mening. Den Fortolkning af Enkeltheder, som den kristologiske Exegese har fremlagt, er da også fra mange Sider både blevet imødegået og latterliggjort. Man kunde godt kalde det en typologisk Fortolkning af Gammel Testamente; dog med den Bemærkning, at Typen ikke har nogen virkelig Værdi i sig selv, ja, læses forkert, før Antitypen (fra Ny Testamente) læses ind deri. Det forekommer mig helt urigtigt at tale om Allegori hos Vischer. Den berettigede Kritik må nok sætte ind over for den dialektiske Theologis Svaghed i det hele taget, i dens Mangel på Historicitet i Åbenbaringsforståelsen og deraf følgende afblegede Opfattelse af Forholdet mellem Forjættelse og Opfyldelse.

Den skarpeste Kritik af dette er vel sagt med de Ord "Det er i Historien, ikke i Bibelen, at Gud har åbenbaret sig: I Bibelen forsøger Mennesker at fortælle denne Historie" (Aage Bentzen, Dansk teologisk Tidsskrift, 1. Årg. 2. Hefte, side 92). Mere betænkelig bliver man når det sammesteds, S. 91, hedder "Men baade vor og 'Redaktorerne' (Version) forsøger at skildre den Historie, som var Guds Inkarnation i den gamle Pagt". (– og "Vi mener, at vor Rekonstruktion undertiden er historisk rigtigere"). Som om det var den videnskabeligt baserede Historiebeskrivelse – uden profetisk

Tydning – der uden videre kunde være Åbenbaring!! – Det vilde svare til, om man videnskabeligt kunde "bevise" og beskrive Jesus af Nazareth som Guds Søn – uden Evangeliernes Trosviðnesbyrd.

Sammenfattende kan det vel siges, at den kristologiske Exegeses Intention er ret: men dens Principper og Praxis fører til besynderlige Resultater – exegetisk og theologisk.

Skriften som historisk Pagtsviðnesbyrd.

Mangler den dialektiske Theologi Historicitet i sin Forståelse af Åbenbaringen, så skal vi nu vende os til et Bibelsyn, der vil gøre alt til Historie.

Det har sin ypperste Repræsentant midt i Orthodoxiens Tid i Johannes Coccejus (1603-1669).

Skriften indeholder efter Coccejus Guds Hemmeligheder til vor Frelse, ikke som en Lærebog, men som Viðnesbyrd om Frelsehistorie. Bibelen skal ses i Sammenhæng, – og de enkelte Skrifter må aldrig udløses fra den Sammenhæng og bruges selvgyldigt. Kristus er Nøglen til Skriften, fordi han er Frelsehistoriens Mål og Mening. Her bliver Tale om Typologi i egentlig Forstand, idet Antitypen er Kristus.

Guds Frelsegerning skildres under Pagts Form (Foederaltheologi). Pagten er Enheden i Bibelen store Organisme, der skildrer Guds Nådeførelse med Menneskene. Pagten manifesterer sig i forskellige Trin. Oprindeligt var Skabelsespagten (foedus operum) en Gerningernes Pagt, hvorefter Mennesker ved Gerninger skulde nå Saligheden. Men denne Pagt ødelægtes ved Synfaldet. Derfor træder nu Nådepagten (foedus gratiae) i Stedet. Allerede gennem den første Forjættelse (Protevangeliet) i 1. Mosebog 3, 15 møder vi den – og den bekræftes så stadig – først for Noa, Abraham og Patriarkerne – og siden for Israels Folk. Pagtsbrud tilslører undertiden, at det er en Nådepagt, og gør den til Gerningspagt. Men Ceremonierne f. Eks. viser også hen til Kristus, til det, han skulde gøre (conf. Modsætningen til Vischers tidløse Kristusviðnesbyrd); og derved hævdes her Forskellen mellem Gammel og Ny Testamente. Loven er under Gamle Testamente ikke skrevet i Hjerterne, og Tilgivelsen er kun Overbærenhed.

Coccejus ser hele denne Række af Pagter som en trinvis Fjernelse af Gerningspagts Følger. Den tredje "Fjernelse" sker så ved den Nye Pagt med Helligånden i Hertet og virkelig Tilgivelse af Synden. Dog foregår der en stadig Kamp mellem Kød og Ånd; og først den fjerde "Fjernelse" – Døden – befrier fra Syndens Legeme og endelig giver Kødets Opstandelse (femte Fjernelse) den fulde Salighed.

Evangeliet er i dette Bibelsyn overordnet Loven overalt. Og det er ved Sagsammenhængen, Gammel Testamente bliver Kristusviðnesbyrd.

Evolutionen i Gammel Testamente er ikke en Udvikling i Menneskers Forestillinger om Gud; men i selve Gudsrigets Vækst på Jord. For så vidt er der noget dennesidigt ved denne Theologi.

Coccejus er en gammel, reformert Theolog; men Foederaltheologien er ikke bare en historisk Størrelse. Nuværende Sognepræst i Varnæs Urban Schrøder har en Tid lang arbejdet med at frugtbar gøre dens Tanker for Nutiden. I en lille Artikel i Dansk teologisk Tidsskrift, 5. Årgang, 3. Hefte, Side 152-61: "Nogle Tanker om det gamle Testamente og Bibelsynet" har han således givet en Skitse heraf. I Artiklen, der fremtræder som en Anmeldelse af Gerh. von Rads Bog "Mose" 1940, siges der en Del principiel-

le Ting.

Det hævdes, at det frelsehistoriske Bibelsyn ikke kan angribes ad den historiske Kritiks Vej; at der skelnes nøje mellem Forjættelse og Opfyldelse, mellem Forbilledet for en Ting og Tingen selv; og at på den anden Side ingen af de to Bibeldele kan tænkes uden den anden. Alt skal forklares ud fra det Syn på Bibelen, at den fra 1. Mosebog til Johannes' Åbenbaring (!!) er Viðnesbyrd om en Historie, en oeconomia salutis Dei. Der tages Afstand fra Orthodoxiens "statiske" Bibelsyn. Intet må forstås isoleret, men alt skal ses ud fra den frelsehistoriske Sammenhæng. Bibelen er et Viðnesbyrd om en levende, fremadskridende Historie – , og vel egentlig kun det!

Her kunde man straks komme med en Del Spørgsmål og Indvendinger. Det er ikke klart, hvorvidt Frelsehistorien i sin Bredde kun omfatter Israels Folk (og dermed for Ny Testamente Kirken, det nye Israel) – , eller den omfatter den hele Verdens Folk (jvf. Gerningspagten og Protevangeliet). Ej heller er det klart, hvorvidt Frelsehistorien i sin Længde kun omfatter Tiden til Kanaans Erobring, til Jesu Fødsel eller til Apokalypsen (d. v. s. til Verdens Ende).

Svaret herpå vil få Reflekser på Fortolkningen af mange Enkeltheder og navnlig få skæbnesvanger Indflydelse på Synet på Ny Testamente.

Endvidere kan der spørges: Er det Historien, sådan som Bibelen fortæller den (og som Coccejus mente), der er Frelsehistorie – ? eller: Er det den ad videnskabelig Vej rekonstruerede Historie (politisk – eller religionshistorisk – eller begge Dele) bag ved Teksterne, der er Sagen? Det ses ikke, hvorledes Foederalsynet kan forenes med den relativiserende Tekstkritik.

Den Indvending kan tillige kristeligt med Vægt gøres gældende, at omtalte Bibelsyn gør Beretningerne til noget kun "historisk" – og det vil sige dødt og afsluttet. Og der svares ikke på, hvorledes denne Historie aktuelt og eksistentielt kan blive Guds Ord til mig her og nu. Dette bliver navnlig af Betydning, hvis Synet også konsekvent omfatter Ny Testamente. Bibelen er dog ifølge Kirkens Bekendelse ikke kun en Beretning om Fortidens og en Køreplan for Fremtidens Frelsehistorie; – men selv formidlende Åbenbaring her og nu ved Helligåndens Viðnesbyrd. Her er Karl Barth en nyttig Antithese – og derved gavnlig Korrektur til Foederaltheologien. Gud vil vel ikke kun fortælle opbyggelig Historie, – selv om det er Virkelighedens dybeste Historie.

Det væsentlige Spørgsmål synes at være, hvorledes Foederaltheologiens Bibelsyn vil forklare os, at "Ordet" bliver Guds Ord til os nu. Eller i det mindste, i hvilken Forstand det kan ske!

(Fortsættes)

DANSK KIRKELIV 1971

DEN BESATTE JORD

AF PASTOR POUL ULSDAL, HEMMET

SOM MOTTO for den følgende gennemgang af nogle af begivenhederne i dansk kirkeliv 1971 har jeg sat overskriften på det første kapitel i Poul Hoffmanns meget interessante bog "Narkotika og sex i Bibelens lys". For os, der har oplevet nazisternes besættelse af vort land, kan dette udtryk "den besatte jord" virke meget stærkt. Uden at forklejn Hoffmann bør det måske siges, at næsten det samme billede har den strålende engelske forfatter C. S. Lewis brugt i en række af sine bøger. Især i en trilogi, hvoraf kun det første bind er kommet på dansk, "Fra den tavse planet", gennemfører han dette billede. Hoffmann indrømmer selv, at han har fået inspiration af Lewis, citerer ham gerne og kalder ham "den største kristne forfatter, vor generation har haft på protestantisk grund".

I årevis har dette billede af denne jord efter Paradiset spøgt i min hjerne; men i den sidste halve snes år har det været særlig aktuelt for mig. Jeg ved godt, at selve "besættelsen" har været i flere tusind år; men derfor er der ikke noget mærkeligt i, at den kan fornemmes tydeligere i visse år og visse tidsperioder. Under den tyske besættelse var der også relativt fredelige dage, hvor vi levede vort menneskeliv næsten normalt, ja næsten kunne glemme vort lands bitre virkelighed. Eller der var mange forskellige faser af denne besættelse. Forøvrigt selv i det tidsafsnit, vi kalder "100-års krigen", var der ikke krig hver dag og alle steder....

Den fase af "besættelsen", vi oplever i disse år, er især præget af den voldsomme og forførende magt, der ligger i de to fænomener: sækulariseringen og den folkekirkelige ideologi. Flertallet indenfor det officielle kirke styre og de store frivillige kristelige institutioner fører en "samarbejdspolitik", der ganske vist får en række ting til stadig at "køre"; men som samtidig for mange af os fornemmes som noget dødsensfarligt. Som under den tyske besættelse betvivler vi heller ikke nu "samarbejdspolitikernes" hæderlighed og gode vilje – og ofte dygtighed; men vi ser, at de er bundet af tidens farligste kræfter. Derfor betyder deres ord – igen som dengang – næsten ingen ting for os; vi ved på forhånd, hvad de vil sige. Når vi alligevel læser dem og hører dem, er det altid – igen som dengang – for at spore tegn på, om de er på vej til at erkende den sande virkelighed, og vi fryder os, når en eller anden virkelig er ved at "bryde ud", altså afbryde "samarbejdet".

Den højkirkelige bevægelse og på lignende måde arbejdet indenfor "Kirkens Ja og Nej" har for mange af os gang på gang mindet om den politiske

besættelsestids "undergrundsarbejde". Vi har rejst land og rige rundt for at mødes med andre "modstandsfolk" – for at holde gudstjeneste sammen og for at tale sammen og høre nyt fra "kirkens front" og planlægge forskellige aktioner. Den kristelige "samarbejdspresse" udkommer stadig, endda ofte i fornemt udstyr, for den har endnu pengemagten; men der er – igen som dengang – næsten aldrig noget at læse der; det meste går lige i papirkurven. Derimod den "illegale presse", ofte dupliserede rundskrivelser og små blade som "Re-formatio" og "Kirkelig Information" og "Pro Fide" kaster vi os over. Når vi får det nye nummer af det svenske "Kirkelig Samlings" organ, læser vi det med kriblende spænding, fordi vi ved, at nu får vi noget at vide, som andre i dette land ikke kender til på grund af "censuren" i Kristeligt Dagblad!

Under den tyske besættelse lød ofte udtrykket: "Det er det rene vanvid!" eller: "De er ikke rigtig kloge!" Vort panser overfor dem var ofte smilet – selv om det både var til at le og græde over. Noget lignende gælder også i dag; Fanden er trods alt en nar, og hans nederlag er helt sikker.

Jeg nævnede, at "besættelsesmagten" i dag er sækulariseringen og den folkekirkelige ideologi. Ofte er det to sider af den samme sag; i hvert fald arbejder de godt sammen. Folkekirke-ideologien går ud på, at alle i dette land selvfølgelig er kristne, en opfattelse, der er så vanvittig, at den ganske logisk ofte arbejder vældig godt sammen med dem, der mener, at ingen er kristne, eller ingen bør i hvert fald være det. – Et skoleeksempel var dette, at de, der ellers arbejdede på at afskaffe alle præster, gik nidkært i breschen for dem, der ville indføre kvindelige præster! Et nyere eksempel på noget lignende møder vi i disse år indenfor Romerkirken: Her er det igen kirkefjenderne og modernisterne, der er blevet enige – og komisk nok enige om to ting, der modsiger hinanden! Den katolske kirkes rigdomme skal gives til de fattige, og præsterne skal have lov til at gifte sig, så der alligevel ingenting bliver til de fattige, for dermed vil pengene gå til en mangedobling af præstelønningerne, til præstegårde, pensioner, enkekasser og børnepenge. Eller udtrykt på anden måde: Romerkirken skal på samme tid være revolutionær og indføre det borgerlige ægteskab for dens præster, hvormed den netop afskaffer et ægte revolutionært element i dens væsen!

* * *

MEN SÅDAN er logikken, når en kirke bliver besat af fremmede ideologier; det er denne logik, vi ser så mange eksempler på i Folkekirken i dag. Lad os tænke på een af årets begivenheder: forslaget til en ny form for religionsundervisning i folkeskolen. Vi kan foreløbig se bort fra den helt beviselige svindel, der kommer til udtryk i den – jeg er lige ved at sige – demagogiske propaganda, at "nyordningen skal styrke faget". Værre er, at de "folkekirkelige" ikke kan se, at det netop er Folkekirken, der uopretteligt undergraves af den vej.

Har De lagt mærke til, at det stadig oftere siges lige ud, at børnene egentlig er for små til at få kristendomsundervisning i de første år i skolen; de forstår det ikke – eller de misforstår det.... Kan de fanatiske tilhængere af barnedåben da ikke se, at Folkekirken undergraves, hvis man skal være 9-10 år, inden man er stor nok til at lære noget om den tro, man er døbt til? Så må børnene da også være for små til at få bibelhistorien fortalt af deres forældre eller i søndagsskolen – og være for små til, at man

kan bede og synge med dem. Den ærede stats-kommission siger i virkeligheden til vort folk: "Lad være med den slags; børnene er alt for små. Kristendommen er for voksne eller højst for børn, der er så store, at de kan diskutere den".

Hvis de "folkekirkelige" teologer godkender dette forslag, er det endnu mere klart, at den fanatiske tro på barnedåben er ved at blive den rene o-vertro. Barnedåben er hermed blevet noget så abstrakt, at der kun er et ganske lille bitte skridt til, at den egentlig helt kan undværes; men det er jo også det, kirkens modstandere altid har ment! — Ja, mon vi ikke allerede er kommet så vidt? Hvis man spurgte de mest fanatiske barnedåbs-tilhængere blandt tidehvervsgrundtvigianerne, om de, der ikke blev døbt i vor sækulariserede tid, så ikke var kristne, ville de ganske sikkert sige: "Jo, selvfølgelig er de det! Evangeliet lyder da også til dem." Det er snart mange år, siden en gejstlig af denne retning chokerede mange ved at spørge, om nadveren egentlig var nødvendig, "for det hele er jo givet i forkyndelsen". Endnu har vist ingen vovet offentligt at stille det samme spørgsmål om dåben, men svaret er ganske sikkert det samme. — Jo, Folkekirkens undergravere er netop folkekirke-ideologerne!

Nu må vi sikkert se i øjnene, at den aller dybeste grund for mange til at ville afskaffe denne undervisning i de to første skoleår, er den simple, at da risikerer man, at børnene tror på den bibelske undervisning — og det er det de ikke må! — Det svarer egentlig nøje til, at det største problem for vor tids sex-prædikanter er, at der kan ske en ganske bestemt "ulykke". Nej, det er ikke den fra før i tiden, at der skulle komme et barn ud af legen, for det er der råd for; men det er den, at den ene af parterne skal blive forelsket! Det er et vældigt problem, for så bliver vedkommende pludselig "gammeldags": kan ikke tåle utroskab, vil giftes og vil have børn.

Begynder man først religionsundervisningen med 3. klasse, kan man straks starte med de bibelkritiske overvejelser, med relativiseringen og diskussionen, den der netop passer de lærere, der ikke selv tror. Med en manglende tro ved lærerne ikke, hvad de skal stille op med de mange timer; de mangler "stof" — hvor vi andre aldrig kan få timer nok til vore konfirmander. Nu kan lærerne på ærke-seminaristisk vis straks gå i gang med kilde-kritik for de arme unger; så går tiden med det. En lærer udtalte engang sin glæde over den kristendomsundervisning, han havde fået på seminariet, for der havde han "lært at skille ægte fra uægte i Bibelen". En sådan "lærdom" skal selvfølgelig bruges....

Og så skal lærerne desuden have de fremmede religioner at lege diletant med, for andet kan det selvfølgelig ikke blive. — Her møder vi igen tidens udbredte mangel på at kunne tænke tingene sammen. Hvor ofte hører man ikke folk forsikre, at "de ikke forstår eet eneste ord af det, der lyder i kirken"? Dette siges af danske, der har haft kristendomsundervisning i skolen i mange år, har gået til præst, været i kirke ofte masser af gange, hørt noget i deres hjem eller i kristne ungdomskorps, mennesker, der lever i en dansk kulturkreds, der har været præget af kristendom i århundreder. Men det er de samme mennesker, der mener, at skolebørn skal kunne lære noget om fremmede religioner — helst på lige fod med kristendommen! Dette er simpelthen galimathias, en meningsløs opgave, når man ved, hvor næsten umuligt det er at fatte disse fremmede religioners væsen, selv om man bruger masser af år til forsøget. De, der har set fjernsynets

fremragende udsendelsesrække om Indien for kort tid siden, må da have fået et overvældende indtryk af, hvor umuligt det er at komme ind i den verden. I Arthur Koestlers bog "Lotusen og robotten" kan man læse om et totalt mislykket forsøg i den retning — trods den højeste intelligens og mest positive vilje.

Når man ser grundigt efter og opdager, hvor mange timer der foreslås til dette pjatteri med de fremmede religioner, ser man endnu tydeligere, hvor fræk påstanden er, at det er for at styrke religionsundervisningen i folkeskolen, man vil fjerne den fra de to første klasser. Men selvfølgelig har man allerede kunnet se præster af den med tiden konforme type efterplapre denne påstand! — Eller en anden påstand: undervisningen bliver kedelig, fordi stoffet stadig gentages! "Skal vi nu høre om Moses igen?" Det skulle være en elevudtalelse, som Thestrup — altså den anden, professoren — har citeret. Hvis dette er rigtigt — altså hvis lærerne ikke har evner til at kunne udnytte den såkaldte "koncentriske" undervisningsmethode — så var der jo frit slag til at foreslå andre metoder; der skulle være andre muligheder end denne nemme blot at skære bort.

* * *

MED STIKORDET "det koncentriske" undervisningsprincip er det passende at gå over til en anden af årets store begivenheder: indførelsen af den tvungne, integrerede sexreligions-undervisning allerede fra første klasse! Det er ganske typisk, at det netop blev i det samme efterår, at der udsendtes to meget vigtige vejledninger fra undervisningsministeriet. I den ene afskaffes kristendomsundervisningen i de to nederste klasser — i den anden indføres sex-undervisningen fra 1. klasse. Den første undervisning skal stadig være frivillig — den anden skal nu være tvungen. Hvis en kristen lærer integrerede kristendomsundervisning i alle fag, ville der rejse sig et ramaskrig — men sex-undervisningen skal derimod være integreret sikkert imod et ganske overvældende forældreflertals vilje. Endelig overtager også sex-undervisningen den gamle kristendomsundervisningsmethode: at den skal gives koncentrisk, d. v. s. gentages med et par års mellemrum med stadige udvidelser i forhold til børnenes alder. Denne methode anser vejledningen som meget værdifuld; i dens aller første sætninger slås fast — samtidig med, at den nu skal afskaffes i religionsundervisningen!

Det er ikke tilfældigt, at jeg brugte udtrykket "sexreligions-undervisningen". Vi må simpelthen se det i øjnene, jeg allerede skrev om her i bladet for en årrække siden, at det er to religioner, der står overfor hinanden. Mister man kristentroen, hvad i alverden skal man så leve på i dag? Kampen for økonomiske fremskridt er ikke nok til at give livet indhold. Dels "er man ankommet", som Arne Sørensen har udtrykt det, og dels ser mange unge med foragt på sådanne livsmål. Den almindelige udviklingstro har jo spillet totalt fallit; den var længe den konkurrerende folketro. Der er kun sex tilbage — "den fattiges eneste lam"; den fuldkomne orgasme er blevet "livets sol og glæde".

Fra kirkens side skal vi ikke bare gå og være moralsk forargede; dybest set er det ikke bare et spørgsmål om moral, men om religion! Det er også i højeste grad et socialt spørgsmål. Med min egen skriftlige aktivitet på disse områder gennem mange år har jeg ofte følt, at det var et stykke "Kirkens Korshærs"-arbejde, jeg gjorde for vor tids "fattige": skilsmis-

seebørnene – den forladte, svage part i de brudte ægteskaber – og nu de mange skolebørn og unge, der skal have deres seksualliv – Guds herlige gave til mennesket – spoleret måske for altid. De moderne konforme præster har længe prædikeret, at det blot er et spørgsmål om adfærdsnormer; nej det er et spørgsmål om afgudsdyrkelse, om falske guder, og det er et socialt spørgsmål.

Jeg har ingen illusioner om, at vi kan gøre ret meget mod denne udvikling undtagen uforfærdet at fastholde Bibelens og kirkens sandhed, så vi dog måske redder nogle stykker fra den nye – men i virkeligheden ældgamle – religions bedrag. Og dog, tingene udvikler sig utrolig hurtigt i disse år. Jeg så for ikke så lang tid siden en præst komme med dette hjertesuk: "Hvordan i alverden skal jeg undervise mine konfirmander om det bibelske navn for Gud, "Fader", når halvdelen af dem er sammenbragte børn?" Allerede nu melder dette spørgsmål sig for en præst, der ganske sikkert som en selvfølgelighed har viet fraskilte og dermed selv været med til at øge antallet af sammenbragte børn....

Undertiden misunder jeg de helt unge præster deres fremtid, for enten er denne jords dage forbi meget snart – og så er alt jo godt, eller jorden består endnu, og så får disse præster i løbet af deres tjenestetid kolossale opgaver, når sex-guden som altid svigter. Da vil man strømme til kirkerne for at høre godt nyt, og kirken får sin sædvanlige ambulancetjeneste med at tage sig af den falske guds ofre. – Måske går det endda så hurtigt, at jeg selv når at opleve de kommende travle dage.

Iøvrigt er der under dette punkt en sjov iagttagelse at gøre. Et ofte anvendt argument for den nye sex-undervisning er den i dag temlig løgnagtige påstand om kirkens tys-tys holdning overfor disse ting. Men i dag præsterer sex-prædikanterne en langt mere udpræget tys-tys indstilling på deres religions område. I en såkaldt "naturlig" sexbog for unge tales der næsten aldrig om det mest naturlige af alt, samlivets frugt, barnet; der tales højst om aborten! Ord som ægteskab og familie er grimme tabu-ord. Jeg har nævnet den forfærdelige risiko for at blive forelsket; den "fare" taler man også meget lidt om. At der fødes lige så mange børn som før udenfor ægteskab og af meget yngre mødre, og det netop i byerne, hvor man ofte forlængst har haft en avanceret sex-undervisning i de ældste klasser, er igen et nyt tabu. Når det drejer sig om det samme store antal af aborter og det fantastisk stigende antal af kønssygdomstilfælde, møder man den samme "gammeldags" fortællelse. Af hensyn til mandens største nydelse har man i årevis først og fremmest talt om pessar og piller til pigerne og forbigik i tavshed, at disse midler ikke beskytter mod kønssygdomme. Det nævnede jeg vist også her i bladet for nogle år siden; allerede nu ser man resultaterne. "Tys, tys", siger man. Eller mottoet synes at være en sætning, der stadig går igen i et skuespil af Graham Green: "Ikke tænke, ikke tænke...." – Skuespillet hedder: "The Living Room".

* * *

DET SAMME motto passer egentlig godt også som overskrift over det fænomen, jeg vil omtale blandt årets begivenheder: den nu etablerede "nød-præsteuddannelse". Der er gået forbavsende få år, siden en kendt kirkeminister udtalte de bevingede ord: "Jeg vil ikke høre ordet 'præstemangel'". Det var et fy-ord i "den bedste af alle kirker"; at næsten ingen ville være præster mere i den kirke, det måtte forties. Allerede dengang

skrev jeg artikler om disse ting og var på studieophold i udlandet for at undersøge, hvordan man klarede dette problem der. I 1965 skrev jeg et par kronikker med forslag om at begynde en sådan nød-uddannelse, en der ganske vist var fundamentalt forskellig fra den nu vedtagne – selvfølgelig! Den forrige kirkeminister nåede i samme funktionsperiode både at benægte præstemanglen og at indføre en nøduddannelse; men den slags generer ikke en politikers karriere. Da siger man forøvrigt også: "Tys, tys...."

Mit gode – i den øvrige verden forlængst afprøvede – forslag til en nød-uddannelse af lægmænd i en moden alder fik ingen chancer. Jeg sendte endda et detaljeret forslag til I. M.'s bestyrelse om, at man fra den side startede en sådan undervisning. Så ville man samtidig kunne redde noget væsentligt i tanken om et "menighedsfakultet": at få et theologisk institut, grundet på Bibel og bekendelse, der en dag ville kunne hævde sig på det theologiske marked ved siden af de to universitetsfakulteter.

Nå, det var måske alligevel ikke så galt, at I. M. ikke reagerede på dette forslag, for det viste sig jo, at statskirken ville have sit eget, sine egne folk, med de for tiden autoriserede meninger. Det er længe siden, vi havde de gode friheds-tider, hvor staten lod de private institutioner sætte så mange nødvendige ting i gang; nej nu skal den åndelige kurs sættes af kirkestyrelsen. End ikke Nepper Christensens kursus, "Theologi for lægfolk" kunne bruges, selv om det havde arbejdet i 3 år med måske 100 elever. Der siges, at man ikke engang officielt satte sig i forbindelse med dette kursus; man nøjedes blot med at kopiere det fra artikler i aviser og tidsskrifter! En af grundene til denne afvisning var sikkert også den folkekirkens-kritik, der er blevet forbundet med dette kursus, særlig personificeret i navnet Johs. Aagaard. "Denne synd kan aldrig sones!" At man kritiserer GUDS hellige kirke, spiller derimod aldrig nogen rolle.

Ved nogle lejligheder har jeg i radioen hørt udtalelser om dette nye foretagende af institutionens direktør, professor Diderichsen; avisindlæg fra ham har jeg også set. Een bestemt ting slog mig hver gang: her forbindes en fantastisk konservatisme overfor strukturerne med en regulær ringeagt for theologien! Tingene skal bare "køre" i det gamle spor; derfor modte man en total afvisning f. eks. af Nepper Christensens forslag om sognemedhjælpere, diakoner og lektorer, d. v. s. andre former for embedet i kirken. "Folk vil nu engang helst have forbindelse med 'vor far'" – altså den "rigtige" præst, det var Diderichsens udtryk. Jo, Folkekirken skal bare "køre", og derfor må man have nogle mennesker med sort kjole og pibekrave! Egentlig er dette ganske korrekt, når man først er blevet besat af folkekirke-ideologien; når blot ceremonierne passes – ikke mindst barne-dåben, så skal alt nok gå.

Men endnu stærkere var indtrykket af, at egentlig var theologien uvæsentlig. Man oplevede det fantastiske, at en mand af den retning, der netop ofte er blevet rost for sin stærke theologiske interesse, kunne være talsmand for, at det ikke spillede nogen væsentlig rolle, om præster var teologer. Den moderne tidehvervsmand var pludselig enig med sin missionske bedstefar i, at teologi ikke var af væsentlig betydning for en præst!

Men er der alligevel noget at undre sig over? Nej, det hele er ganske logisk: når troen er blevet til folkekirke-ideologi, er dermed yderligere beskæftigelse med theologien principielt overflødig. Når kristendom er blevet til, at "mennesket er hentet hjem", så er der egentlig ikke mere at

lave. Så behøver der ikke at være gudstjeneste i ret mange kirker – nadveren er overflødig – og snart vil også prædikenen være det. Efterhånden er det ikke nødvendigt, at det skal siges hver søndag – kan i hvert fald siges kort, at vi er under Guds nåde og skal være jorden tro. Det ved de fleste iøvrigt i dette land.

Det samme kan også siges på den måde, at i samme grad troen svinder hen, dør også theologien. Det er f.eks. når man tror på nadveren, at der opstår nadver-theologi! Gøres nadveren derimod til noget med: "Den er bare", behøves der ikke mange linier i dogmatiken. Desværre må man nok se i øjnene, at manges iver for fri adgang til nadveren kirkeafdelingerne imellem og iveren i den danske kirke for at få børn med til alters simpelthen skyldes manglende tro på nadveren. Der er netop ingenting – at skændes om eller skrive bøger om;ologi bliver overflødig.

At nød-præsteuddannelsen kom i stand på den måde, er meget typisk for Folkekirken i dag. Aller helst ville man have kørt videre, som man har gjort i mange år med blot at lodse ikke-theologer ind ad bagvejen. I virkeligheden er det nye kun en fortsættelse af det gamle; der er intet nyt sket. – At Præsteforeningen ikke har protesteret kraftigere, end den gjorde, er mig en gåde. At man dog ikke for standens faglige æres skyld havde krævet, at de nye præster skulle placeres blot eet løntrin under os andre – gerne et meget lille trin – begriber jeg ikke. En dag må det få også lønmæssige konsekvenser, at man konstant devaluerer endda ikke blot embedets, men nu også theologiens betydning. Den sejrende ideologi og den døende teologi – det er nød-præsteuddannelsen et klart symbol på.

* * *

I ÅR VIL jeg ikke beskæftige mig med de vanvittige gudstjeneste-eksperimenter, kun disse bemærkninger: Man har allerede nu en klar fornemmelse af, at det værste er døet hen ude i sognene; ikke engang pressens magt har været stærk nok til at holde det i live. At dette ville ske, har vi andre forlængst spået om. Til gengæld beskyttes nu visse af eksperimenterne af de kirkelige institutioner og af kirkestyrelsen. Det gamle før i tiden så hæderkronede Kirkefond har efter systemskiftet for nogle år siden, sin omvendelse til "folkekirkelighed", selvfølgelig opgivet sit vækkende arbejde for at kalde folk ind i Guds rige. I stedet har det gennem et særligt udvalg på den mest barnagtige måde sat sig for at ødelægge gudstjenesten for dem, der stadig kommer i kirkerne. Man kan ligefrem abonnere på ødelæggelsesmateriale, der er af en helt usædvanlig ringe kvalitet; af den grund er udvalget sekretær just blevet medlem af den officielle liturgikommision! – Nu bruges også radio og fjernsyn i stadig højere grad til disse gudstjeneste-eksperimenter. Igen ganske typisk: efter at det dør ud af sig selv i sognene, sættes statsmedierne i gang for at indoktrinere folket. Lad os håbe, det i stedet bliver en vaccination.

Under "småtingsafdelingen" i denne årsoversigt vil jeg derimod beskæftige mig lidt med et nyt "menighedsinitiativ". Som bekendt hed "idiotstilen" ved studentereksamen for halvandet år siden et eller andet med kirken i dag. Jeg ved, at nogle syntes, det var et meget positivt træk, at det store flertal blandt de unge valgte denne stil; der er alligevel mange, der interesserer sig for kirken, mente man. Sådan kunne jeg ikke se på det – tværtimod. Her blev derimod atter understreget, at kirken er et æmne, som netop enhver "idiot" kan have en mening om. Her er det eneste områ-

de i vort samfund, hvor viden er overflødig; jeg kan ikke lide, at mit "fag" gøres til et idiotfag! Det var også deprimerende at se, at den intellektuelle standard hos tidens studenter er så ringe. Alle censorer syntes at være enige om, at resultaterne var usædvanlig dårlige. Hvad man så offentliggjort, var nærmest tåbeligt: alt har præg af den billigste indoktrinering blot gennem avislæsning. I det almindelige ungdomsoprør er der da visse elementer eller tendenser, der giver mening; men i disse stile var der vel ikke eet synspunkt, der kunne give det mindste stof til eftertanke.

Men hør nu: Efter denne pinlige fiasko er der minsandten et eller andet hoved indenfor Menighedsrådsforeningen, der finder på, at nu skal denne forening lave en præmiekonkurrence, hvor de unge skal skrive deres mening om kirken. Titlen fik denne ubehjælpelige form: "Hvordan skal kirken være og arbejde". Selvfølgelig skal der lefles for de unge; man ved øjensynligt ikke, at prisen næsten altid bliver ringeagt! Jo, måske ved man det nu, for de ungdommelige afhandlingsskrivere skjulte sandelig ikke den ringeagt – som de nu endda kunne få penge for at udtrykke. Vi andre vidste præcist, hvad der ville komme ud af denne konkurrence. Det ville som sædvanligt blive de uvidende, de indoktrinerede, de højt talende, der deltog, fordi det er dem, som af massemedierne stadig lokkes til at afsløre deres uvidenhed.

Netop sådan gik det! Men da foreningen så det sølle resultat, havde den selvfølgelig ikke mod til at sige, hvad man jævnlige gør f.eks. ved arkitektkonkurrencer, at her kunne der ingen præmier gives – jo måske en lille tredje præmie. Nej, alle præmierne overrækkes, og flere af bidragene offentliggøres – to endda som kronikker i Kristeligt Dagblad!

Hvor kan man dog længes efter levende ungdom i kirken – efter ægte, ungdommelig kritik, udsprunget af unge tanker og unge hjerter; men dette oprindelige mødte man slet intet af i disse artikler. Grunden er ganske givet den helt selvfølgelig, at den ikke er udsprunget af tro.... Det eneste morsomme ved denne konkurrence mødte man i Menighedsrådenes Blad nr. 10 – rimeligvis en ren tilfældighed: på den ene side af bladet kunne man læse følgende ord af en af de unge forfattere: ".... teologuddannelsen virker stivnet. Det er ikke noget under, at unge mennesker kvier sig ved at gå den vej". På den modsatte side af bladet oplystes det, at der er rekordtilgang til det theologiske studium! Netop når flertallet af disse studenter ikke vil være præster, skulle man ligefrem kunne kalde det et af tidens modefag!

* * *

I SLUTNINGEN af året har Kristeligt Dagblad igen haft en indsamling, for at bladet skal kunne overleve. Tilsyneladende rider bladet stormen af endnu en gang; men det er sikkert kun et spørgsmål om kort tid. – Jeg kender en vej til at overleve; men den vil man ikke vide af. Jeg har flere gange år tilbage privat vist denne vej til den tidligere redaktør; men han afviste den; resultatet er disse årlige indsamlinger. Når den avis en dag dør, vil det være for egen hånd, rent selvmord!

For år tilbage "profeterede" jeg skriftligt den snarlige død for flere kristelige aktiviteter, efterhånden som de blev erobret af Tidehverv eller (og) af den folkekirkelige ideologi – og det gik sådan. Man skal her lægge mærke til, at det er kun indenfor et område, hvor pengene kommer automatisk gennem skatterne, at disse bevægelser kan beholde deres magt. I den officielle folkekirke kan de stadig have stor magt som ideologi – her behøves

ikke tro. Anderledes går det, når det drejer sig om de såkaldt frivillige organisationer indenfor Folkekirken. Erobrer Tidehverv eller lignende bevægelser gymnasiastbevægelsen eller studenterbevægelsen, så skrumper deltagelsen hurtigt ind, pengene forsvinder, ingen sekretær, intet blad mere; det dør bare – døden for egen hånd! For man kunne jo sætte kursen om og blive frisindede og åbne overfor den anden side af Folkekirken; så ville strømmen vende, også pengene ville komme igen. Erobringen, den sejrende folkekirke-ideologi betyder altid døden!

Kristeligt Dagblad overlever altså endnu – ofte fordi mange folk ikke kan læse mere; eller de har holdt bladet i 40 år og tror stadig på det. De har det som en gammel tante, jeg havde; hun havde altid troet på Berlingeren, så det var næsten ikke til at få hende lært, at den tyske besættelse bevirkede, at man ikke kunne tro på den avis mere, selv om den så ud som altid og hed det samme! På grund af gammel kærlighed fortsætter de trofaste missionske kredse at ofre penge til de gamle institutioner. D. M. S. er efterhånden også ved at blive et af de "besatte områder"; men da dets formomme blad er blevet ulæseligt for almindelige mennesker, lægger meget få mærke til det. I mine sogne med kun 1400 beboere ofrer man sikkert langt over 10.000 kr. hvert år til dette selskab, for man har endnu den fejl-agtige tro, at det er indremissionsk – det er vist snart kun pengene, der er det! – Kristeligt Dagblad har valgt at holde den modernistiske kurs, selv om det er blevet lidt bedre på det sidste. Man logrer dog stadig for bevægelser og personer, for hvem det nærmest er en fornærmelse, at nogen skulle tro, man holdt det blad; dette gav en kendt tidehvervspræst et herligt udtryk for i bladet for en tid siden. Hvis man fyrede en gruppe af de mest underlødige medarbejdere og igen gav bladet dets gamle rummelighed og frisind, ville mange holdere vende tilbage, og bladet ville overleve. Men det vil man selvfølgelig ikke, og så dør bladet bare – for egen hånd.

Det sidst planlagte selvmord drejer sig, så vidt jeg ved, om "De unges Blad", K. F. U. M. og K.'s blad. En relativt ny medarbejder ved Kristeligt Dagblad, tidligere KFUM sekretær, nu nyomvendt tidehvervsmand og Bultmann-tilhænger, kendt for fanatisk kamp mod Indre Mission og udpræget perfid polemik, er nylig blevet valgt til redaktør af "De unges Blad". Alt-så efter, at denne mand gennem sit arbejde i avisen klart har vist, hvor han står, bliver han valgt netop til dette job. Her er et af de klare vidnesbyrd om, at der i dag ikke blot findes tidehvervs-grundtvigianisme i Folkekirken, men også tidehvervs-mission. Netop på et tidspunkt, hvor KFUM og K har fået en ekstrem, undertiden næsten sekterisk højrefløj, vælger landsbestyrelsen denne nye redaktør! Den har set, hvordan de to andre bevægelser, gymnasiastbevægelsen og studenterbevægelsen, der oprindeligt var en slags forlængelse af KFUM og K, er blevet erobrede, så de næsten ikke er eksisterende – uden blade og sekretærer. Den har set, hvordan "Kristeligt Forbund for Studerende og Skoleungdom" gror og blomstrer og har alt det, som den gamle gymnasiast- og studenterbevægelse har mistet. Og så skal en bekendende tidehvervsmand minsandten have en nøglepost indenfor de stumper, der er tilbage af I. M.'s gamle ungdomsarbejde. Sådan er automatikken i en kirke, når man giver op overfor "besættelsesmagten". Selvmordet er i sigte; når det kommer, kamouflerer man det måske blot ved at lave en sammenslutning af et par blade; det har man gjort før; men det må da få en ende. Vi kan godt bestille kransen!

MEN PÅ DEN besatte jord lever også Guds hellige kirke – "de helliges forsamling, i hvilken evangeliet ret forkyndes og sakramenterne ret forvaltes", som Den augsburgske Bekendelse udtrykker det. Denne kirke er Kristi legeme på jord, her virker Helligånden, oplyser og nyskaber.

I sommer blev jeg bedt om i en mindre kreds at fortælle lidt om, hvad det vil sige at være høj Kirkelig i dag – eller hvorfor jeg er det. Jeg måtte ærligt sige, at jeg er lykkelig for at stå der – trods alt, hvad der er svært i disse år. For her er man på den grund, der kan bære, kirke-grunden; her er man nær det alter, hvor kærligheden fra Gud rækkes os. Hvad man selv kan magte, er så lidt – succes er der intet af – ingen ydre herlighed. Men det er en stor gave at måtte tro på kirken, den hellige kirke – og ikke nøjes med at trøste sig med Folke-kirken!

Jeg nævnede også min usvækkede glæde over det dejlige ord "katolsk", der betyder noget i retning af "det hele". Som høj Kirkelig er jeg mig altid bevidst at være med i hele den store kirke ud over jorden. Der er så dejlig meget plads i den kirke: Vi må bruge gregoriansk musik og vækkelsesmelodier – vi må bruge messeklæder – ingen kan forbyde os at være med i Kristeligt Folkeparti. Vi har frihed til at gå til samtalemøder og bønnemøder med missionsfolkene, for Bibelen er det mest katolske, vi har, – og det er også katolsk at bede. Vi må danse og spille kort – og vi må også gerne faste. – Læg mærke til, at en række af de ord, jeg her har brugt, egentlig er fy-ord for mennesker fra visse andre kristelige retninger! I den hellige kirke er der rummelighed og frihed – her er der til at ånde.

Også under den tyske besættelse havde vi mange skønne timer. Vi kunne glemme fjenden og samarbejdsregeringen og de andre samarbejdsfolk, glemme de tåbelige aviser. Vi vidste, vi var danske, vi delte vor danske arv i sang og litteratur med hinanden, havde fællesskab. Vi vidste, at besættelsen varede kun en tid, sejren var sikker. En dag kom frihedens time.

På den grund, der hedder "Bibel og bekendelse" – helt inde på kirkegrundens mærker vi den åndelige besættelse af denne jord mindst. Ja, den er også helt derinde, intetsteds er vi helt fri. Men i gudstjenesten, i de helliges samfund om ord og sakramenter, dér når "den kommende verdens kræfter" helt ned til os – bryder ind i den besatte verden. Kristus er blevet menneske, "invasionen" er sket, sejren er sikker. Den hellige kirke lever altid i ADVENT's dejlige tegn.

TANKER OG ERFARINGER OM RETRÆTE

AF PASTOR JOHS. M. NIELSEN, TÅRNBY

DET VAR vel gennem katolsk litteratur jeg først blev opmærksom på det fænomen, som kaldes retriæte. Jeg kan vist ikke i enkeltheder gøre rede for, hvordan dette efterhånden førte til den tanke: So ein Ding müssen wir auch haben. Men det skete i alt fald først da jeg var blevet præst i et meget stort og meget arbejdskrævende bysogn. Den stilhed og fred, som det ikke er svært at finde i et lille landsogn, er vanskeligere at opnå i et stort bysogn. Det fik mig til at tænke på, om nogle dages retriæte måske ikke var noget, der ville være af værdi både for ens personlige åndelige liv og for ens arbejde.

Nu er retriæte ikke bare stilhed, men også fællesskab. Det viste sig da også, at andre havde samme tanker som jeg. Det var heller ikke mig, der tog initiativet til og arrangerede den første retriæte, jeg var med til. Den fandt sted i efteråret 1968 i Sverige i nærheden af Kullen, ledet af en i retriæter erfaren svensk præst, hovedsagelig med danske deltagere. Dette gav blod på tanden og førte til, at vi nu i 1970 og 1971 har afholdt retriæter hos Mariadøtrene i Kollund. Retriæte september 1972 er allerede berammet. Disse retriæter har i høj grad bestyrket mig i den opfattelse, at retriæter rummer mulighed for stor opbyggelse og velsignelse fra Gud.

Jeg har nævnet, at retriæte er stilhed. Stilhed betyder i denne forbindelse noget særdeles håndfast og kontant. Vi kalder det silentium, og det betyder, at man intet siger hovedparten af den tid, retriæten varer. Dette føles vel som det mest bemærkelsesværdige ved retriæter, og det virker nok på mange mennesker noget afskrækkende. Jeg er vis på, at silentiet er en stor gave og rigdom ved retriæten. Al kirkelig virksomhed hos os rummer en masse tale. Pligten til at tale kan føles som en stor byrde. Ved retriæten er man pligtig til at tie stille. Det kan føles som en stor lise og vederkvægelse.

Men det væsentlige ved retriæten er slet ikke tavsheden. Det væsentlige er, at alt er indrettet på at føre os nær til Gud. Der bliver jo talt ved retriæten. Men alle ordene er rettede til Gud eller handler om Gud eller bestræber sig på at sænke sig ned i Guds sandhed og visdom og godhed. Det vigtigste rum under en retriæte er en kirke eller et kapel. Her begynder dagen med morgenbøn, derefter messe. Først derefter får vi morgenmad. Flere bønner kan bedes i løbet af dagen. Indimellem kan holdes meditationer, hvor tekster fra Bibelen bliver lagt frem til overvejelse, fordybelse og lydhed. I Kollund har vi også haft et musikprogram på båndoptager hver aften.

Ud over de faste led af retriæten er der god tid til hvile, vandringer og

læsning. Naturligvis bør den læsning, man beskæftiger sig med, være konform med retriæten hele formål. Der er lejlighed til hemmeligt skriftemål i løbet af retriæten. Det har været retriætelederen, som har været skriftefader ved de omtalte retriæter. Han læser også messerne og planlægger retriæten. Hvis en deltager ønsker samtale, kan han henvende sig til ham. Endelig har han også den opgave at læse op under måltiderne af passende litteratur.

Jeg ved ikke om dette forsøg på indføring i retriæte virker fængslende og tiltrækkende. Måske kan det føles sært, unaturligt og kedsommeligt. Skal ens deltagelse i retriæte få værdi, er det nok nødvendigt, at man møder til den med en vis god vilje og åbent sind for de gaver, den kan bringe. At hele ens tid og kraft og opmærksomhed bliver samlet om Gud, hans sandhed, hans gaver, hans nærhed, kan måske føles overvældende og uoverkommeligt. Men måske kan netop dette føre til befrielse, fornyelse, glæde, ny lyst og kraft i troen og tjenesten.

NYOPFATTELSE AF LUTHERS NADVERSYN

AF PASTOR HANS OLAV OKKELS, HERNING

Tom G. A. Hardt: Venerabilis & Adorabilis Eucharistia - En studie i den Lutherska Nattvardsläran under 1500-talet. Uppsala 1971, i Acta Universitatis Upsaliensis, i komm. hos Almqvist och Wiksell, Stockholm. 315 sider. (Doktorafhandling).

* * *

JEG VIL gerne på det varmeste anbefale alle lutherske teologer at læse denne redegørelse, der grundigt og præcist gør rede for Luthers nadverlære og reformationsårhundredets indre-lutherske divergenser om Nadveren. For mig at se må Tom Hardts forskningsresultater, om de holder for nærmere prøvelse, betyde, at visse afsnit af dogmehistorien må skrives om.

Tom Hardt viser, at Luthers nadverlære ikke er udtryk for en modifikation i forhold til thomisternes. Derimod kan Melanctons og sværmernes lære siges at overensstemme med thomisternes på eet ret afgørende punkt: de vil begge benægte Luthers these "panis est corpus". Ud fra sin exegese af "hoc est corpus" og i indre sammenhæng med inkarnationens "homo est Deus" hævder Luther nemlig, at brødet er Kristi legeme efter konsekrationen, mens de to andre grupper hver på sin måde hævder et andet syn (thomisterne ved at fornægte "panis" og sværmerne ved at fornægte "corpus").

Luther sonder mellem tre arter af Kristi nærvær: Circumscriptiv, definitiv og repletiv nærvær. Circumscriptivt var Jesu nærvær fra inkarnati-

onen til Himmelfarten her på Jorden. Og ved genkomsten vil Jesus atter være circumscriptivt nærværende. Repletivt er Jesus altid nærværende overalt (ubiqviteten), men definitivt nærværende er Jesus f. ex., da han gik af graven og gennem lukkede døre og i Nadverens sakramente.

Melanchton og Würtembergtheologerne anerkender ikke dette definitive nærvær, men vil kun opfatte Jesu nærvær i Nadveren som repletiv – altså som en aktualisering af allestedsnærværet.

Denne forskel i nadversyn medfører, at Luther og hans meningsfæller, f. ex. Georg af Anhalt på den ene side og Melanchton og mange flere på den anden side tager forskellig stilling til mange spørgsmål: konsekrationens nødvendighed, elevationen og adorationen, om realpræsensen kan fastslåes, når ordene lyder (Luther), eller når sakramentet modtages (Melanchton). Denne strid, som minder meget om striden mellem højkirkelige og ikke-højkirkelige, blev ført med stor bitterhed i 1500-tallet, og endte ikke så entydigt med et nederlag for den Melanchtonske nadveropfattelse, som kirkehistorien plejer at give indtryk af.

Som udtryk for Luthers syn kunne jeg nævne et citat fra bogen, side 227: "Den tillbedjan, som av Luther i ord och handling visats vara möjlig och tillbörlig, riktar sig mot det invigda sakramentet, sådant det existerar under en vis tidsrymd, vilande på altaret, eleverat, buret eller utdelat av prästen. Under hela denna handling mottager sakramentet med rätte hyllning genom hymner, knäfall och prostrationer och genom att församlingen lyfter sina händer mot det och riktar sina böner till den eukaristiske Fräl-saren".

Tom Hardt gør også rede for, at vel er brød og vin i kraft af ordet Jesu legeme og blod uafhængigt af troen, men at det rette sakramente ikke foreligger efter Luthers opfattelse, når Kristi ord udtales uden for indstiftelsens ordning. Derfor afviser Luther privatmessen, fordi ordene "tag dette og æd det" ikke virkeliggøres, ligesom den reformerte nadver afvises, da Jesu ord ikke udtales i den rette mening, at elementerne må vorde Jesu legeme og blod.

PETISKOP

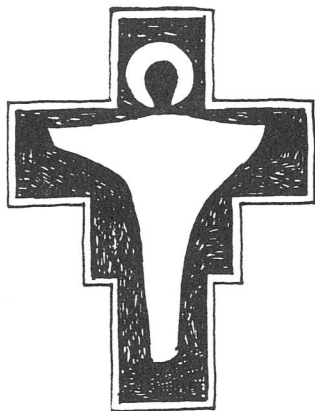
UNGDOMSKONCIL I TAIZÉ

AF KNUD NØRHOLM, KØBENHAVN

SIDEN 1966 har unge, både kristne og ikke-kristne, i stort tal besøgt Taizé. Det kom bag på brødrene, og de måtte gå i gang med at arrangere sig, så der kunne blive plads for alle. På det sidste har de måttet nedtage en del af Forsoningskirkens vestfacade og rejse et telt i forlængelse af skibet. En tung afgørelse, men hurtigt taget. "Foran os ligger et kald til flexibilitet og tilpasning, som, skønt uventet, muliggøres af vort fællesliv".

Hvert år siden (undt. 1968) har der i august/september været arrangeret internationale stævner for unge, foruden talrige mindre møder sommeren igennem. To uger før påske 1970 samledes tyve unge mænd og kvinder fra 5 verdensdele i Taizé. De satte sig til arbejdsbordet sammen med br. prior, Roger Schutz, for at forberede et "glædeligt budskab" (une joyeuse nouvelle), som skulle forkyndes, efter et i 1969 givet løfte, på selve påskedagen. De arbejdede ud fra breve, idéer og forslag indsendt af unge fra mange lande. Påskedag kl. 16 talte gruppens medlemmer efter tur til 2500 unge (fra 35 nationer) samlede i Forsoningskirken: "I fjor satte vi os for at forkynde her fra Taizé på påskedag 1970 et glædeligt budskab til unge: en håbets udfordring i en tid, hvor Kirken er fuld af bekymring, hvor menneskeheden er gjort fremmed for den af undertrykkende kræfter, hvor nogles utålelige privilegier berøver andre selve deres bevidsthed om at være mennesker". "Vi har lyttet til forslag fra unge fra alle 5 kontinenter. Vi har forstået, at der hos særdeles mange er en tørst efter Gud, men samtidig en vilje til bedre tjeneste for mennesket. For dem er det alt eller intet. Som de forstår Kristus, er han først og fremmest et liv. Som de forstår Kirken, skal den være en skabende kraft". "Det, vi stærkest har forstået, er, at de venter et usædvanligt skridt, som kan engagere dem totalt for Kristus, som kan frigøre deres bundne energi og få dem til at kaste sig ud i et kreativt virke for at gøre jorden beboelig igen. Så kan hadets vold endnu ændres til 'fredsstifternes vold' (Titel på en bog af prior: Violence des pacifiques)". "For at finde frem til det budskab, som ønskes mest, har vi lyttet, grundet og bedt. I vort ønske om gensidighed mellem jordens to halvkugler har vi modtaget det væsentlige fra den sydlige. Unge latin-amerikanere har følt den tvingende nødvendighed af en Kirke, som er mere og mere paschal (bestemt af påskens budskab), som afslår alle magtmidler, som trofast vidner om et evangelium, der frigør mennesket". "Under vor søgen efter et konkret svar på deres håb nu, hvor Kirken går gennem en ørken, og verden bliver ubeboelig for mange, kom vi til at tænke på de første kristne. De havde i begyndelsen alting fælles, de var ét hjerte og én sjæl, deres broderlige enhed kunne ses. Da denne enhed forsvandt, da spændingen blev til splittelser, besluttede de at holde et møde, et koncil, for at

for sone modsætningerne, undgå et brud og bevare fællesskabet". "Det budskab vi forkynnder jer er et påskebudskab; og her er det så:

Den opstandne Kristus kommer for at vække en glædesfest i menneskets inderste. Han bereder os et forår i Kirken: i en Kirke berøvet magtmidler, rede til at dele med alle, et synligt mødested for hele menneskeheden. Han vil give os opfindsomhed og mod nok til at åbne vejen for en forsoning. Han vil berede os til at give livet, for at mennesket ikke længere skal være et offer for mennesket".

Her tog br. Roger ordet: "For konkret at omsætte det glade budskab, der lige er forkyndt, i liv, har et middel, et instrument, trængt sig på hos os, og det skal jeg nu meddele jer: Vi vil holde et ungdomskoncil!"

Et bifaldsbrus fulgte i en halv snes minutter, indtil br. Roger istemte et påske-halleluja i mikrofonen. (Senere skrev en ung mand til ham: "Da De påskedag gav meddelelse om ungdomskoncilet, forstod jeg straks, at De dermed satte Deres kommunitet, dets energi og dets fremtid ind; at De med og for unge løb en umådelig risiko".) Så sluttede de unge medlemmer af den internationale gruppe: "Det vil blive en lang vandring, ligesom Israels, gennem ørkenen. Vi sætter i vej uden at vide, hvor vi går hen, idet vi venter på opfyldelsen af et løfte. Idag er der givet meddelelse om ungdomskoncilet, en gang senere bliver det åbnet. Da intet dueligt kan blive til uden et vist minimum af tid, begynder idag den første etape af forberedelsen. For man sætter sig sammen i et koncil, gælder det om at fordybe sig og at leve: leve glædesfesten, fællesskabet, "håbe imod alt håb". I denne time går vi ind i koncilforberedelsen, under hvilken enhver søger at leve ud fra sin indre fattigdom, idet han ser hen til den opstandne Kristus, den lampe, som er tændt i vort hjertes mørke".

HVORFOR NU ET UNGDOMSKONCIL?

Svaret finder vi resumeret i følgende punkter: "For at holde sammen en tid. For at de unges intuitioner kan komme til orde et sted. For at lytte til, hvad Ånden siger til Kirken gennem de nye generationer. For at prøve en ny måde at åbne en vej på til broderlig enhed i Kirken. For at søge mere retfærdighed på jorden". Allerede i 1966 gav mange unge udtryk for deres utålmodighed ved at se alt for mange økumeniske samtaler gå i tomgang. De kristne konfessioner lever deres liv i baner, der går parallelt med hinanden. Tidligere ligegyldighed med de andre konfessioner er ganske vist vejet for en bedre forståelse, men denne har ikke ført til konkret enhed i

Jesu Kristi legeme. Først når den kristne Kirke bliver synligt og broderligt ét igen, kan den blive et mødested for hele menneskeheden. "I denne situation", siger br. prior, "spurgte jeg mig selv: Hvad kan vi ud fra vort kommunitet i Taizé gøre? Økumenien har nået et loft, hvem slår hul i det?"

FORBEREDELSEN.

Der er ikke fastsat nogen dato for koncilet. Forberedelsen foregår i etaper, fra påske til påske. Den består først og fremmest i at "leve". At komme bort fra den idelige tovtrækning: "Gud eller verden - Bøn eller aktion", den falske modsætning, som forvirrer så mange inden for Kirken, og som fører til ekstremistisk eller reaktionær stillingtagen. Ikke diskutere så meget, men leve. Genopdage på det menneskelige plan værdien af handlingen, af de ganske enkle ting, som livet består af: smilets varme, det fælles måltid i forlængelse af et møde. Som kristen af Kristus at lære, hvem man er; tålmodigt lade sig lave om af Ham. Åbne sjælens dybder for Ham og Hans glæde. Altså en inderliggørelse.

Det er meget virkeligt og meget væsentligt, men som koncilforberedelse lyder det måske noget vagt. Hvad den enkelte finder under sin søgen, såvel som de spørgsmål, den fremkalder, bør han ikke beholde for sig selv. Det er en fællesvandring, vi er ude på, og de fund, der gøres, og de uløste spørgsmål, der dukker op, er derfor fælles gods og det materiale, koncilet skal arbejde med. Det anbefales derfor de unge (og også gerne ældre, for man vil ikke have nogen "generationskløft") at danne 'celler' på 3-7 personer der, hvor de bor, og med en kontaktperson til Taizé. Her samles så trådene, herfra udsendes "breve" 4 gange om året med oplæg til hjælp for de unge, der giver sig i kast med opgaven, fremkomne spørgsmål og forsøg på deres besvarelse, samt rapporter om, hvad der sker rundt om i forbindelse med alt dette. Det anses for væsentligt for at holde "den lange vandring" i gang, at deltagerne en eller to gange om året tilbringer nogen tid med bøn og samtale i Taizé.

For at bringe budskabet om koncilet ud i verden rejser små grupper fra Taizé til andre lande og søger kontakt med unge dér. Mens det i det øvrige Vesteuropa har vakt ikke ringe genklang, er det her i Skandinavien ikke lykkedes at finde videre begejstring for sagen. I januar-februar i år besøgte en gruppe på 4 Sverige og Finland. Den omfattede en tysker, en franskmænd, en svejtser og en hollander. De har gjort opmærksom på, at m. h. t. ungdomskoncilet vil det være nødvendigt med en anden formulering af, hvad der forekommer en svensker romantisk eller irrationelt. Den svenske religiøsitet synes tilfreds i abstrakt tænkning og dogmatisering. "Vi så ikke megen friskhed, meget liv og kristen spontaneitet. Vi blev undertiden rystet over den sløvhed og forfærdende mangel på glæde, hvori de sidste få troende opfylder religionens traditionelle riter". Nogen genklang har man dog fundet, især inden for Kirkelig Fornyelse. Hvad her er sagt om Sverige gælder vel også om Danmark. En ung pige var i Taizé i år. Efter sin hjemkomst har hun skrevet til 25 adresser, hun fik dernede. Der kom 3 svar fra personer over 40 og kun to fra unge.

NOGLE REAKTIONER.

I Katolsk Forum nr. 20/1970 har p. Bent Lange sj. berettet både positivt og kritisk om ungdomskoncilets forberedelse. Han kritiserer også

sprogbrugen i de unges budskab og ønsker en bedre formulering. Han finder, at idéen om koncilet og forberedelsen er meget vag og uorganiseret med løse strukturer. Sprogsværlighederne er store: "Af franskmændene kunne kun 3% tale et andet sprog, af englændere, italienere o. s. v. endnu færre. I grupperne nåede man ikke mange resultater, da de færreste havde bare den mindste anelse om diskussionsteknik. Man snakkede løs uden at have fastlagt tema og uden at bruge samme definitioner". Han mener dog, at denne struktursvage fremgangsmåde kan appellere til unge af idag. Den tager tid, men de unge har god tid, det gælder om at leve. Han gør opmærksom på, at det væsentligst er unge fra middelklassen, studerende med lang ferie, der kommer til Taizé. Derfor er for få politisk aktive unge og for få arbejdere, for få kirkefremmede og ikke-troende. "I denne koncilforberedelse er der mange mangler, fejltagelser og vanskeligheder, ja endog modsigelser og naivitet. — men problemerne kan løses.... Dette er en ny vej, et nyt forsøg på at løse åndelige og materielle problemer i verden, — men det kræver en indsats. Ønsket om et koncil har mødt megen forståelse i de forskellige trosretninger, men kritiske røster har også rejst sig. Berettiget og god kritik er kun en hjælp til at gøre forberedelsen bedre". Og p. Bent Lange slutter: "Der findes forskellige opfattelser af 'levende tro' og ægte 'kristent liv', men her har man chancen for at vise, at ens tro ikke er tomme fraser, undskyldninger og kompromiser, — ... Det bedste er en næsten, at det hele bygger på ens eget gudsforhold, og at man, fordi man kender Gud, ikke kan lade være med at elske sin næste og derfor heller ikke med at vise det ved at bringe ofre og arbejde for ham".

Kort må også omtales nogle 'officielle' reaktioner. Dr. Blake, generalsekretæren i Kirkernes Verdensråd (WCC) var i Taizé i påsken 1970. Han modtog meddelelsen om koncilet med uforbeholden glæde og tilbød de unge et samarbejde i rådets næste generalforsamling (1975), og siden adgangen til koncilet står åben for alle aldersgrupper, bad han om at måtte være med. Patriarken Athenagoras gav i et budskab udtryk for sin kærlighed til ungdommen. Den brasilianske ærkebiskop i Recife, Dom Helder Camara, har i et interview samme år udtalt: "Jeg er overbevist om, at det var Helligånden, som indgav min broder Roger denne idé... Jeg føler, at han med denne lysende idé sætter os alle et forbillede på forståelse af og tillid til de unge". Den 19. april 1970 talte pave Paul VI til mængden på Peterspladsen om økumeni, og i talens løb sagde han: "Varslerne er gode; vi ser med respektfuld kærlighed hen til Taizé".

Endelig: Skulle en eller anden af dette blads læsere kunne tænke sig at deltage i koncilforberedelsen, så skriv til frk. Mette Kyser, Gl. Dronninggårds Allé 14 B, 2840 Holte. — "Letter from Taizé" kan bestilles ved at skrive til: F 71 — Taizé-Communauté, France. Prisen er 7 Fr. årlig (4 numre), som kan gireres til: "Lettre de Taizé", 61446 Lyon. Skriv på modtagerkuponen: "Letters from Taizé".

(Tidligere artikler om Taizé her i bladet: nr. 2 og 3/1969 og nr. 4/1970)

Aab. 2

v. 17 b

UNGDOMSKONCILET 1971

FORBEREDELSENS ANDEN ETAPE.

I ÅR ER anden etape af koncilforberedelsen indledt. Kort efter påske udsendes til 6000 unge følgende oplæg:

DEN OPSTANDNE KRISTUS VIL BEREDE OS TIL AT GIVE LIVET, FOR AT MENNESKET IKKE LÆNGERE SKAL VÆRE OFFER FOR MENNESKET.

Efter i år at have uddybet indholdet af den fest, som den opstandne Kristus vil vække i vore hjerter, ved vi, at den ikke er en lykkerus. Den medfører en kamp for at alle kan få del i samme befrielse.

Som følge deraf vil vi så i år søge at forstå, hvordan Kristus driver os til at kæmpe til det yderste: Han bereder os til at give livet for at mennesket ikke længere skal udnyttes af mennesket.

I år bliver det igen en indre oplevelse: "at give livet", ikke delvist, men helt og fuldt og i alle tilværelsens forhold. Det må vi forberede os til på forskellige måder: i arbejde med os selv, i 'cellerne', i livets skiftende situationer. "... for at mennesket ikke længere skal være offer for mennesket", uanset hvilken form for indre eller ydre undertrykkelse, det lider under.

Vi må få øjnene op for undertrykkelsen. Sætte kræfterne ind på at bryde med forhold, hvor mennesket udnyttes. Forkaste alle uretfærdige privilegier. Afstå fra jagten efter fremgang i samfundet. Fremme medmenneskeligt fællesskab. Søge frigørelse for os selv og vor næste, nær og fjern. Man må selv være fri for at kunne frigøre andre.

For at virkeliggøre dette må vi sammen finde konkrete måder at leve det på, under mange forskellige former alt efter vor placering i erhverv, i Kirken, i politik.

I løbet af sidste år har vi opdaget så store forskelle mellem vore (de unges) mål, at vi samler os så meget mere om det, vi er enige om: troen på festen i den opstandne Kristus.

Under forberedelsen til at give livet for Kristus må vi bringe det glade budskab videre til alle uden forskel. For at det kan gå fra menneske til menneske, for at det kan spredes lidt efter lidt, for at det gradvist kan genoplives, hvad der i kristenheden er døet hen, må vi stadig leve inden for Kirkens skjulte, i dybet rindende livsstrøm. Vi må vænne os til at leve IN-COGNITO, som gæren i dejen, som et frø i jorden, og søge at tænke og føle som FATTIGE, altid bruge FATTIGE, MIDLER i vort virke, uden guld og sølv.

OM PRÆSTERS PLIGTER OG RETTIGHEDER

VED PASTOR JOHS. FIBIGER, TIRSTED

"Ny Dag", Nakskov har bragt følgende indlæg. Læs dette om menigheden som præstens arbejdsgiver. Det viser os, hvad vi kan vente os!

ET ORD som "tvang" er et ord, til hvis betydning der er knyttet noget ubehageligt. En ordsammensætning som "tvangstanke" viser det. En tvangstanke er nemlig en ubehagelig tanke, ligesom tvangsarbejde er et ubehageligt arbejde. Overalt hvor der findes tvang er der mennesker, der misbruger deres magt, og magt har man på to måder: For det første har man det allerede ved det fænomen Heidegger kalder "Mit-einandersein" eller Løgstrup kalder "interdependensen". Og for det andet har man det i det man kunne kalde "positionens magt" eller "det politiskes magt". Det siger sig selv, at det værste der kan ske i et demokratisk samfund er, at mennesker misbruger den magt, som de har i kraft af deres position i samfundet, for hvor den magt misbruges ophører demokratiet, og man får et diktatur.

I 1920 indførtes kirkeskatten i den form, som vi finder den i dag, og kirken er ikke længere en i sig selv hvilende økonomisk uafhængig institution og den største del af kirkens udgifter bæres af staten. Det kirkelige demokratis vækst og likvidationen af kirkens selvstændige økonomi har taget al realitet ud af tanken om adskillelse af stat og kirke. I 1964/65 var kirkens egne midler ca. 12 mill. Statstilskuddet var ca. 68 mill. og til pensioner gik 10 mill. og som tilskud til præstelønninger gik ca. 50 mill. Alle disse penge får man gennem kirkeskatten, og man kan derfor med rimelighed sige, at menigheden er præstens arbejdsgiver. Præsten er embedsmand og skal altså som alle andre embedsmænd udføre sin embedspligt og ellers så har han kun de rettigheder, som alle andre medlemmer af det danske samfund naturligt også har.

Præsten har bl. a. ikke ret til, at stille strenge krav til de enkelte medlemmer i menigheden, om at de skal gå i kirke. Han har derfor heller ikke ret til at kræve kirkegang af sine konfirmander, sådan som pastor Haystrup i Østofte tror han har det. At stille den slags krav er nemlig at misbruge den magt præsten naturligt får over andre mennesker qua sit embede. Og han har heller ikke ret til at forvente en god opførsel af de yngre medlemmer i menigheden, for præsten har ikke nogen rettigheder der giver ham magt til at befale over andre mennesker – på Guds vegne. Han skal først og fremmest forkynde evangeliet, men det er ingen ret, det er en pligt. Hvad der så kommer ud af forkyndelsen, det er han ikke ansvarlig for, og det er han ikke, fordi den kirke han er ansat i, er til for det budskabs skyld, som den går ud fra er Guds. Men så må også virkningen af budskabets

viderebringelse fra menneske til menneske bero på Gud. Hvorfor det heller ikke er pastor Haystrups sag at give "en grundig indførelse i den kristne tro". Det skulle han lade Gud om.

Frede Nielsen, Skjoldelev, Sabro.

meddelelser

FESTSKRIFT TIL FADER GUNNARS 75 ÅRS DAG

NÅR GUNNAR ROSENDAL den 4 april 1972 fylder 75 år er det naturligt at give ham en aldeles speciell hyllning. Ingen præst i Svenska Kyrkan har väl i vår tid fått betyda så mycket för kyrkans förnyelse och utveckling som han. När vår tids kyrkohistoria en gång skall skrivas, kommer Gunnar Rosendals namn och verk att där ha en framträdande plats.

Kultur, godhet, skönhet och andakt – det är i några korta ord Gunnar Rosendals program. Som inspiratör, förkunnare och själavårdare har han fått betyda mycket inte bara inom Svenska Kyrkan utan långt utöver landets gränser. Det gränsöverskridande är i mer än ett avseende hans signum.

Disse ord indleder en indbydelse til subskription på et festskrift som i dagens anledning tænkes udsendt som en hylde til Fader Gunnar. Bogen, som bliver på ca 500 sider, kommer til at indeholde afhandlinger af kendte kirkemænd og teologer, blandt hvilke kan nævnes biskopperne Aulén, Bo Giertz og Herrlin, domprovsterne Gustaf Adolf Danell og Per-Olof Sjögren, præsterne Ingvar Hector, Lars Lindhagen og Sune Wiman, professorerne Hugo Odeberg og Gustaf Wingren samt forfatteren Sven Stolpe. Festskriftet skal indledes med en tabula gratulatoria omfattende navnene på alle dem, der ved deres subskription vil være med til at hylde Fader Gunnar på hans højtidssdag. Bogen kommer til at koste 57 sv.kr. Men for at gøre det lettere for Fader Gunnars mange danske venner at være med er der opnået en ordning for dem, så de kan få skriftet for 50 sv.kr. = 72,50 d.kr. (kurs 1,45). Samtidig er fristen for dem forlænget fra 10/12 til årets udgang.

Bestilling kan indtil 28/12 ske ved indbetaling af d.kr. 72,50 på postgiro-konto 602.08, Collegium Trinitatis, Købmagergade 52, 1150 København K. På indbetalingskortets afsendertalon anføres: "Festskrift til Gunnar Rosendal". Hvis man foruden sit eget navn også ønsker sin ægtefælles navn anført i tabula gratulatoria, bedes det udtrykkeligt anført.

Festskriftet kommer ikke i boghandelen.

Hans Justesen.

MISSION 71

NORDISK MISSIONS TIDSSKRIFT nr. 3, 1971, er netop udkommet. Dette nummer bringer en oversigt over missionsselskabernes arbejde i 1970, der sammen med statistik m. m. forhåbentlig kan hjælpe med til at give et overskueligt billede af dansk mission.

Desuden bringes materiale fra Danske Kirkedage (Haslev, juli 1971),

hvor man i sektion IV behandlede problemkomplekset "Den tredje verden og Danmark". I stedet for længere foredrag havde man korte oplæg fra flere indledere. Alt blev optaget på bånd, og de uddrag, der bringes, bærer selvfølgelig præg af den mundtlige form, men kan vist også være en behagelig afveksling for de traditionelle lange skrevne foredrag. Man har povet at trykke et lille skuespil af Olov Hartman, som på sin humoristiske måde behandler forholdet mellem "gamle" og "unge" kirker.

En afrikansk teolog, Adegbola fra Nigeria, opfordrer til en mere fordomsfri vurdering af traditionel afrikansk religion, mens den tyske professor Tödt kræver en teologisk nybesindelse i den nuværende verdenskrise.

Tidsskriftet, der koster kr. 22,50 pr. årg., kan bestilles hos Dansk Missionsråd, Norregade 11, 1165 København K. Tlf. (01) 14 59 49, giro 13 30 44.

Med venlig hilsen
Dansk Missionsråd

INDHOLDSFORTEGNELSE 1971 14. ÅRGANG

Alshauge, Erich P.:	Knytter du Syvstjernens bånd, kan du løse Orions lænker? (prædiken).....	106
Andersen, Em.:	Nogle betragtninger over gudstjenesten.....	9
Christensen, H. C.:	Himmelfart – eller ud i det blå (prædiken).....	54
Christensen, Knud:	Kommentar: Radio- og TV-transmission af søndagens højmesse	93
Dahl, Povl:	At tigge – og at takke (prædiken).....	70
Eriksen, Percy:	Hellig Trefoldigheds søndag (prædiken).....	34
Exner, Poul:	Konfirmationens berettigelse	23
Exner, Poul:	I har de præster, I fortjener	101
Fibiger, Johs.:	Helbredelsens nådegave	73
Fibiger, Johs.:	Periskop: Om præsters pligter og rettigheder	132
Glenthøj, Jørgen:	Hvem ejer liget – hvem ejer livet?	3
Glenthøj, Jørgen:	Præsteuddannelse og bibeloversættelse	36
Hansen, C. B.:	Devaluering af bibelord	12

Hansen, C. B.:	Kommentar: Ikoner – på flere måder	55
Hasselgaard, Vagn:	To observationer	7
Henvendelse om ordinationsproblemet		66
Kirken i folket – af Kristeligt Folkepartis program		85
kirkepolitiske programmer, De politiske partiers		28
Lange, Knud:	Konfirmationen – set fra skolen	22
Lunn, Tage:	Sakramenterne som vidnesbyrd om den sande kristendom (prædiken)	90
Lærkes, Johannes:	Jesus fristes som vi, men sejrer for os (præd.).	2
Mejndor, Sigurd:	Ordsprog og almuesnak: Om kirke, præste-folk m. m.	47
Nielsen, Johs. M.:	Tanker og erfaringer om retræte	124
Nørholm, Knud:	Periskop: Ungdomskoncil i Taizé	127
Okkels, Hans Olav:	Hvor står vi i den højkirkelige bevægelse?.....	62
Okkels, Hans Olav:	Nyopfattelse af Luthers nadversyn. Læst: Tom G. A. Hardt: Venerabilis & Adorabilis Eucharistia ..	125
Pallesen, O. Lund:	Læst: John A. T. Robinson: Livsnær liturgi	27
Pallesen, O. Lund:	Bibelsyn (1).....	82
Pallesen, O. Lund:	Bibelsyn (2).....	95
Pallesen, O. Lund:	Bibelsyn (3).....	109
Religionslærer på Vesterbro i dag		40
Riisgaard, B.:	Den foragtede kirke og den forkælede skole	19
Riisgaard, B.:	Asbjørn Fog	71
Riisgaard, B.:	Kommentar: LOGOS-terapi for kirken	72
Riisgaard, B.:	Læst: Jesus/Guds tegn, Pro Fide studie	103
Riisgaard, B.:	Kommentar: Kirkens forfatning	107
Studsgård, Anders:	Pater Pio – en helgen fra vor tid	25
Svane, Hakon:	Da åbnedes deres øjne, og de kendte ham (præd.)	18
Svane, Hakon:	Virring-dage	64
Uldal, Grethe E.:	Et kirkeår går på hæld	98
Ulsdal, Poul:	En lille hjælp til højmessens restaurering	42
Ulsdal, Poul:	Indtryk fra en rejse i Øst-Tyskland 1971	76
Ulsdal, Poul:	Dansk kirkeliv 1971. Den besatte jord	114
Aagaard, Johannes:	Hvad er og hvad vil den tredje økumeniske bevægelse?	58

RESERVERET POSTVÆSENET

KIRKEDAG I TÅRNBY

Kirkedagsudvalget for det storkøbenhavnske område meddeler, at næste kirkedag holdes søndag den 30. januar 1972 i Tårnby kirke og menighedslokaler, Englandsvej 330, Kastrup.

Der begyndes kl. 15 med eftermiddagskaffe, hvorefter der er foredrag med lysbilleder ved Maria-søstrene, str. Phanuela og str. Laurentia, Udby ved Holbæk (Darmstadt). Kl. 18 aftensmad (medbragt – drikkevarer kan købes). Kl. 19 aftenmesse ved pastor Johs. M. Nielsen.

Den følgende kirkedag er planlagt til søndag den 12. marts 1972 i Lyngby, Christianskirken.

RE-FORMATIO nr. 7-8 december 1971 14. årgang

Erich P. Alshauge: Knytter du Syvstjernens bånd, kan du løse

Orions lænker? 106

B. Riisgaard: Kommentar: Kirkens forfatning 107

O. Lund Pallesen: Bibelsyn (3) 109

Poul Ulsdal: Dansk kirkeliv 1971. Den besatte jord 114

Johs. M. Nielsen: Tanker og erfaringer om retræte 124

Hans Olav Okkels: Nyopfattelse af Luthers nadversyn. Læst: Tom

G. A. Hardt: Venerabilis & Adorabilis Eucharistia 125

Knud Nørholm: Periskop (1): Ungdomskoncil i Taizé 127

Johs. Fibiger: Periskop (2): Om præsters pligter og rettigheder 132

Meddelelser 133

*

Bladet er afleveret til postvæsenet den 13. december 1971.

RE-FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke.

Redaktør (ansvarshavende): Sognepræst B. Riisgaard, Vestre Fjordvej 61, 9000 Ålborg. Telefon: Ålborg (08) 13 69 90.

I redaktionen iøvrigt: Pastor C. B. Hansen, Elmesvinget 14, 9000 Ålborg; sognepræst Sigurd Mejndor, Hyllested, 8400 Ebeltøft; pastor O. Lund Pallesen, Rustenborgvej 5, 2800 Lyngby; sognepræst Poul Ulsdal, 6893 Hemmet.

Ekspedition: RE-FORMATIO v/stud. theol. Ejlf Kristensen, Kurlands-gade 3, 3. th., 2300 København S. Postgiro 8 81 42. (Besked kan modtages på telefon (01) 50 84 28). – Bladet kommer i mindst 8 numre årligt og koster 20 kr. (for studerende 15 kr.).

Grafik: Knud Nørholm – Sats: Anders Studsgård på IBM Bold Face.